

2.

1. UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA ZA LABORATORIJSKU DIJAGNOSTIKU

1.1. OPĆE UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA

Dan prije uzimanja uzorka krvi potrebno je izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost te uzeti uobičajene obroke hrane, ali ne premasne.

Poslije 19 sati uvečer, dan prije uzimanja uzorka krvi, ne uzimati hranu (biti natašte), ne konzumirati alkohol, ne pušiti.

Preporuka je izbjegavati sve lijekove 48 h sati prije uzimanja uzorka krvi, **osim** onih koje je liječnik odredio kao obavezne i u tom slučaju treba na uputnicu ispisati podatak o terapiji koja ima neposredan utjecaj na rezultate tražene pretrage.

Redovnu terapiju koju je propisao liječnik poželjno je popiti nakon vađenja krvi.

Za redovite pretrage uzorak krvi od pacijenata uzeti ujutro između 7 i 9 sati dok je pacijent odmoren i prije nego što je podvrgnut dijagnostičkim i terapijskim postupcima, a za hitne pretrage tijekom cijelog radnog vremena laboratorija (do 14 sati).

Nužno je stvoriti uvjete koji osiguravaju da pacijent bude odmoren i opušten prije uzimanja krvi zbog mogućih promjena u intermedijarnom metabolizmu ugljikohidrata, lipida i proteina zbog djelovanja kortikosteroida i kateholamina.

1.2. POSEBNE UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA

1.2.1. UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA PRIJE ODREĐIVANJA LIPIDNOG STATUSA (kolesterol, trigliceridi, HDL-kolesterol, LDL-kolesterol)

Dva tjedna prije uzimanja uzorka krvi

- Uobičajno se hraniti
- Izbjegavati promjene u tjelesnoj težini

48 sati prije uzimanja krvi

- Izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost
- Ne uzimati alkohol

24 sata prije uzimanja krvi

- Uzimati uobičajene obroke hrane, ali ne premasne

12 sati prije uzimanja krvi

- Poslije 19 sati uvečer dan prije odlaska u laboratorij ne uzimati hranu, ne konzumirati alkohol, kavu, ne pušiti

Određivanje kolesterola ne bi se trebalo provoditi prije nego što prođe 8 tjedana od:

- Akutnog infarkta miokarda
- Kirurške operacije
- Traume
- Sekundarne bolesti s promjenama u metabolizmu lipida
- Akutne bakterijske ili virusne infekcije

U dogovoru s liječnikom 48 sati prije uzimanja uzorka krvi, preporuka je ne uzimati lijekove koji utječu na koncentraciju lipida (antihipertenzivi, estrogeni, tiroidni hormoni).

1.2.2. UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA PRIJE ODREĐIVANJA SERUMSKOG ŽELJEZA

Željezo u serumu se određuje:

- 7 do 10 dana nakon peroralnog uzimanja željeza
- 3 dana nakon intravenoznog davanja preparata željeza
- Mjesec dana nakon intramuskularnog davanja željeza

- Željezo se mora određivati u uzorku uzetom od 7-9 sati ujutro zbog velikih varijacija vrijednosti željeza tijekom dana
- 24 - 48 sati prije uzimanja uzorka krvi ne piti sokove obogaćene vitaminima, vitamine u obliku tableta ili šumećih tableta, multivitaminске pripravke u obliku tableta ili šumećih tableta, te mineralnu vodu.
- Stanja koja utječu na određivanje željeza su: trudnoća, menstrualni ciklus, hormoni i hormonalna terapija, infektivna stanja i dr.
- Koncentracija željeza u serumu fiziološki su povećane kod primjene acetilsalicilne kiseline, kloramfenikola, oralnih kontraceptiva, multivitamina i kemoterapijskih agenasa

1.2.3. UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA PRIJE ODREĐIVANJA OKULTNOG KRVARENJA U STOLICI

- 7 dana prije testa ne preporučuje se uzimati lijekove koji mogu dovesti do krvarenja u probavnom sustavu i pojave krvi u stolici (aspirin, indometacin, fenilbutazon, kortikosteroidi i dr.)
- Test treba odgoditi kod proljeva, menstruacije, krvarenja iz hemeroida i hematurije. Preporuča se analizirati tri stolice kroz tri uzastopna dana i to po dva uzorka s različitih mjesta iz svake stolice - Prije izvođenja testa pacijent treba biti tri dana na posebnoj dijeti izbjegavajući: nedovoljno pečeno crveno meso (janjetina, govedina), krvavice, jetrica, bijelu repu, hren, dinje, lubenice, preparate željeza. Preporučuje se dobro kuhano meso, perad, riba, žitna kaša, kuhano povrće i voće, salate.

1.2.4. UPUTE ZA UZIMANJE JEDNOKRATNE PORCIJE MOKRAĆE

- Uzorak izbora je srednji mlaz prve jutarnje mokraće nakon noćnog sna, toalete vanjskog spolovila (ne smiju se koristiti sapuni ili antiseptici), prije doručka i drugih aktivnosti, pri čemu vrijeme od posljednjeg pražnjenja mjehura treba biti najmanje 4, a najviše 8 sati
- Analizu se ne preporučuje raditi kod žena neposredno prije, za vrijeme i neposredno poslije menstruacije, kao ni kod žena koje imaju vidljiv vaginalni iscjedak
- Uzorak mokraće skupljati u čistu posudu sa širokim grlom za jednokratnu upotrebu
- Ako se uzorak prenosi do mjesta obrade posuda mora biti zatvorena
- Pregled uzorka mokraće treba učiniti unutar 2 sata (najkasnije 4 sata) po uzimanju uzorka
- Minimalni volumen uzorka mokraće za makroskopski i i mikroskopski pregled je 12 ml (prema smjernicama CLSI) - iznimka su uzorci novorođenčadi i dojenčadi koji mogu biti manji
- Kada mokraću za pacijenta skuplja medicinsko osoblje obavezna je upotreba sterilnih spremnika, igala i katetera. Kod trajnog katetera uzorak mokraće skuplja se isključivo prilikom promjene katetera ili sterilnom punkcijom katetera (uzorak ne smije biti uzet iz vrećice trajnog katetera)

1.2.5. UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA KOD PRAĆENJA ORALNE ANTIKOAGULANTNE TERAPIJE (PV, INR)

- Ne uzimati oralnu antikoagulantnu terapiju na dan uzimanja krvi, uzeti ju neposredno nakon vađenja. Ne mijenjati uobičajne prehranbene navike, posebice unos namirnica bogatih vitaminom K (rajčica, zeleno lisnato povrće: brokula, špinat, zelena salata, blitva, kelj, šparoge). Hrana ima važan utjecaj na OAT jer namirnice bogate vitaminom K smanjuju učinak lijeka zbog čega će trebati povećati dozu antikoagulantnog lijeka

1.2.6. UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENTA PRIJE PROVOĐENJA TESTA ORALNE PодноŠLJIVOSTI GLUKOZE - OGTT

3 DANA prije izvođenja testa konzumirajte svoje uobičajene obroke, bez promjena u unosu količine i vrste hrane i pića

24 SATA prije izvođenja testa zabranjena je jača fizička aktivnost (plivanje, teretana, vožnja bicikla)

VEČER PRIJE izvođenja testa, od 23,00 sata zabranjen je unos hrane i pića (osim obične vode)

UJUTRO na dan izvođenja testa zabranjena je konzumacija hrane i pića (osim malo obične vode) te pušenje

- javite se u laboratorij natašte (uzet će vam uzorak krvi natašte)
- polako, u malim gutljajima popit ćete čašu glukoze otopljene u vodi
- točno (60 i) 120 minuta nakon što ste popili glukozu, javite se na drugo (i treće) vađenje krvi
- tijekom izvođenja testa zabranjena je fizička aktivnost, konzumacija hrane, pića i pušenje mirno sjedite u čekaonici i pazite na točno vrijeme javljanja u laboratorij
- nakon zadnjeg uzimanja krvi (120 minuta) dozvoljena je i preporučljiva konzumacija hrane i pića

1.2.7. UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENATA ZA ODREĐIVANJE POSTPRANDIJALNE KONCENTRACIJE GLUKOZE

Za izvođenje pretrage bolesnici se primaju isključivo do 9:00

Tri dana prije izvođenja testa bolesnik mora biti na prehrani zasićenoj ugljikohidratima (kruh, tjestenina, krumpir, riža).

Bolesniku se prvo uzorak krvi izvadi natašte. Nakon toga bolesnik mora odmah pojesti svoj uobičajeni doručak. Točno dva sata nakon doručka bolesnik se mora javiti djelatniku laboratorija, radi ponovnog uzimanja uzorka krvi.